

НЕВИПРАВНИЙ МРІЙНИК ПОЛЬ ВІЛЛЕМС

Поль Віллемс — один із найбільших мрійників із далекої Бельгії, маленької країни у самому серці Європи, знаної одвічними дощами, але ж і своєрідним мистецтвом. Не можна не захопитись шедеврами готичної архітектури, світлоносними біблійними образами Яна ван Ейка, дотепним, а іноді страшним побутописанням родини Брейгелів, карнавальною стихією «Легенди про Тіля Уйленшпігеля» Шарля де Костера, феєричними пошуками істини у «Блакитному птахові» й «Заручинах» Моріса Метерлінка, повчальним, а подеколи трагічним казковим словом Моріса Карема...

А ще Бельгія — це країна, де за день може відбутися цілковита зміна пір року (як-от у «Снігу»): від ранкового приморозку до весняної зливи, літньої спеки й осінньої сльоти. Ось і увімімо собі один із таких днів у білосніжному маєтку Міссембург, неподалік Антверпена, де промайнуло майже все довге життя бельгійського Андерсена — Поля Віллемса (1912–1997). Тут, у родині письменниці Марі Жеверс, у райських садах, далеко від метушні доквілля, він вимріяв свій світ — фей, гномів, сніговичків, Панночок Саду, співочих русалок, зелених кошенят і ще багатьох фантастичних друзів. В одному з листів до приятеля, художника Жака Феррана автор пише: «Ми живемо поза часом. Шестеро альбомів зі старими світлинами чекають на Вашу руку, є й шафа зі скарбами, і сила-силенна книжок

із цікавими малюнками. А ще ж я забув про стереоскопа, вечірне багаття й старенького песика Кіма». Здається, пише хлопчик, а лист – від 19 серпня 1946 року, і письменнику вже 34 роки!

Звісно, був диплом морського правника у Брюсселі та важкі роки війни, служба на флоті й загибель брата під час бомбардування Маліна. Ці травми не вигояться й відіб'ються у трагічних романах «Тут усе справжнє» (1941), «Рани» (1945) та «Лебедина хроніка» (1949). Поль Віллемс майстерно показує знищення прекрасного світу казки «гендлярями» й «пиволюбями», але казкове здебільшого перемагає сірі будні. І поети-Відлюдники із Паннами-Природами оберігають райські сади від навали «мови торгашів», а давньогрецькі співці-Орфеї й далі живуть у болгарських селищах, серед нехитрих пастухів...

А ще, перебуваючи на відповідальній посаді (Генеральний секретар Палацу образотворчих мистецтв у Брюсселі), Поль Віллемс часто мандрував – від Китаю до Сполучених Штатів, від Росії до Японії. Тож і народжувались прецікаві драматичні твори («Смачне вино пана Ньюша», 1949; «Місто на вітрилах», 1966; «Життя коротке», 1990 та ін.), збірки новел («Собор туману», 1983; «Ваза з Дельфта», 1995), повість «Затоплений край» (1990) і кілька дотепних, а водночас і глибоких праць, де автор ділиться таємницями Слова.

П'єси «Сніг» і «Зелене кошеня» було заплановано як родинні вистави, котрі ставили на свята (зокрема ж Різдвяні) у Міссембурзі, за участю родини Віллемсів і їхніх друзів. Невтомний витівник, письменник вигадував щороку нові твори, і поступово вони набували щоразу глибшого значення. Так, якщо «Зелене кошеня» – весела оповідка про різдвяні дива з релігійним звучанням, коли «Святий білий-білий», то «Сніг» – складніший твір. Образи «неповоротких» Сніговиків перегукуються з «торгашами» й «пиволюбями». І хоча вони щасливо рятуються в холоднику, навіть ізвідтіля диктують діткам свою волю, почувуючись первородною шляхтою. Сніг відтак постає не лише очищенням (як у «Зеленому кошеняті»), але й заледенінням живої людської природи. Але поруч із попри все ж симпатичними своєю «неповороткістю» Сніговиками постає добрий галасливий світ дитинства (зауважимо імена галасливих і роботящих Шума з Мушкою

Ш у м. Букети заморожених квітів, притрушені гради-
нами!

В с і. О! Чудово!

Інші вигуки.

Ш у м. Заморожені шпикачки по-норвезькому!

Кожне щось вигукує.

Заморожені місячні промені, завітчані льодовими
трояндами!

Кожне щось вигукує.

Мерзле каміння з морозними квітками під завірюхою!

Кожне щось вигукує.

Величезні келихи Північного Вітру!

Усім дістається по келиху.

П а н С н і г о в и к. Ваше здоров'я!

В с і. Ваше здоров'я! (*П'ють*).

Ням-ням! (*Співають*):

Північний вітре шипучий,

Пінно-кипучий!

О смакота!

О смакота! (*Всі п'ють*).

Північний вітер неминуче

Обпалює-хмелить уста.

О смакота!

О смакота!

П а н С н і г о в и к. Приведіть мого сина Сніжка,
сьогодні він іще не вшанував мене своїм віншуванням.

П а н і С н і г о в и ч к а. Сніжку! Сніжку!

В с і. Сніжку! Сніжку!

П а н С н і г о в и к. Задзвоніть у Великодзвін!

П а н і С н і г о в и ч к а. Задзвоніть, дітоньки!

Д і т и б'ють у дзвін – смикають електричний кабель, підв'язаний
до стелі – і щоразу вчувається акорд піаніно. За кожним ударом
дзвону пані С н і г о в и ч к а кличе сина.

П а н і С н і г о в и ч к а. Сні-і-іжку!

Ява II

З'являється Сніжок.

Пан Сніговик. Сніжку! Це вже занадто! Щоразу, коли ми хочемо Вас бачити, маємо бити на сполох у Великодзвін. Де це Ви тинялись?

Сніжок. Бавився, татку.

Пан Сніговик. Бавились? Ну що ж, дуже мені втішно. А як Ви почуваетесь, Сніжку?

Сніжок. Почуваюся по-неповороткому, тату.

Пан Сніговик. Дуже добре. А які Ваші суглоби?

Сніжок. Неповороткі, тату.

Пан Сніговик. Чудово. А яке у Вас волосся?

Сніжок. Неповоротке, тату.

Пан Сніговик. Прекрасно, та й годі. А пальці які?

Сніжок. Неповороткі, тату.

Пан Сніговик. Блискуче! А помисли Ваші?

Сніжок. Неповороткі, тату.

Пан Сніговик. Божественно! Привітайте ж мене за звичаєм.

Шум (*оголошує*). «Привітання Сніжка батькові своєму Панові Сніговикові» під назвою «Неповороткий тату!».

Пан Сніговик. Дуже вишукано! Дуже! Чи не так, моя Сніговичко?

Т и ш к о. Я так легенько дихаю! Так легенько, що навіть сніжинкам не танцюється.

Б і л е н ь к а. Поволі-поволі бредуть вони великою засніженою долиною. Звідси кроки їхні скидаються на літери на білому папері.

Т и ш к о.

Осьде сліди Дівчинки.

Осьде сліди Зайця.

Осьде сліди Зеленого Кошеняти.

На білому тлі почепили картонки зі зразками слідів, які незабаром усяють цілу долину.

Б і л е н ь к а. Холодно. А шлях неблизький. Та вони відважно крокують уперед. Час від часу потрібно підкручувати Зелене Кошеня.

В с і співають:

Біло! Біло! Біло!

Все сніжинки вкрили!

І Різдво спішить до тебе!

Світик білий-білий!

З а є ц ь. Ось ми й дісталися морського берега, а Зірка сяє ще так далеко, так далеко! Ми ніколи до неї не дійдемо! І корабля не маємо!

К о ш е н я. Я втомилося.

Д і в ч и н к а. А в мене ніжки замерзли.

З а є ц ь. Придумав! Послухаймо, що скажуть мушлі. Погляньте: онде мушлі танцюють у хвилях.

Д і в ч и н к а. І що вони кажуть?

З а є ц ь. Кажуть, ніби чують спів Зірки.

А що каже Зірка? Зірка сказала, буцім треба повернутись назад долиною. Аж у лісі росте ялинка, оздоблена снігом. При ній – вертеп, і саме до нього треба молитися. Ходімо!

К о ш е н я. Та спершу мене треба підкрутити.

Виходять.

Б і л е н ь к а. Вони повертаються, і шлях їм неблизький, а з ними витанцьовують мушлі.

Т и ш к о. Я не стер їхніх слідів.

Б і л е н ь к а. Мерщій засвітімо Різдвяну ялинку! Хай
усе буде наготові для їхнього повернення.

В о н и засвічують ялинку; з-за лаштунків лине спів.

Д і в а з Д и т я м сідають при дереві.

Заходять Д і в ч и н к а із З а й ц е м.

Д і в ч и н к а. Ой! Яка ж вона гарна!

Стає навколішки.

З а є ц ь. Ой! Так, гарна-прегарна!

Б і л е н ь к а. Пресвята Діво Маріє, допоможіть їм!
Кошеня страшенно журиться, що воно зелене. Воно так
довго бігало-шукало Вас, аж його механізмик вийшов із
ладу!

З а є ц ь (*сумно*:) Справді, він зламався! Кошеня впало
в рівчак!

Д і в а. Тишку! Піди по Кошеня. Легенько дмухни
йому на носик! Я наділяю тебе чудодійним подихом.
(*Торкається Тишкового плеча*.) Дмухнеш – і полагодиш
його механізм.

Т и ш к о. Гаразд, Пані!

Виходить.

У с і співають. Т и ш к о повертається, а за ним вистрибує

К о ш е н я. Воно чорне, в білих черевичках.

К о ш е н я.

Тепер я живе! Няв!

Тепер я справжнє кошеня! Няв!

Б і л е н ь к а. Ось вам і підтвердження того, що Різдвя-
ної ночі справджуються найнеймовірніші дива, тож заспі-
ваймо всі разом довкола ялинки, подякуймо Діві Марії.

В с і (*співають*): Біло! Біло! Біло!

Світить зірка в темнім небі

І Різдво спішить до тебе!

Світик білий-білий!

КІНЕЦЬ

Зміст

«Невиправний мрійник Поль Віллемс». Дмитро Чистяк.....	5
Сніг.....	8
Зелене кошеля.....	42

Віллемс Поль

- В 46 Сніг. Зелене кошеля: Різдвяні вистави для дітей / Поль Віллемс ; пер. з франц. ; передмова. Д.О. Чистяка. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012. — 56 с. — (Класна світова класика).

ISBN 978-966-10-1820-3 (серія)

ISBN 978-966-10-2568-3

У збірці вистав для дітей одного з найоригінальніших представників бельгійського «магічного реалізму» Поля Віллемса у формі дотепних різдвяних оповідок піднімаються численні загальнолюдські морально-етичні, суспільні та культурні проблеми.

Для широкого кола читачів.

УДК 82-2
ББК 84.4Фра

Серія
«Класна світова класика»

класна світова класика

Це нове коментоване видання всесвітньо відомої феєрії “Блакитний птах” лауреата Нобелівської премії в галузі літератури Моріса Метерлінка в перекладі з французької Д.О. Чистяка.

Феєрія введена до програми зі світової літератури у середній та вищій школах.

Для широкого кола читачів.